

ANTOINE DE SAINT-EXUPÉRY

Malý princ

s obrázky autora

RYBKA PUBLISHERS • PRAHA

Ke svému úniku využil, myslím, stěhování divokých ptáků.

LÉONU WERTHOVI

Prosím děti, aby mi odpustily, že jsem tuto knihu věnoval dospělému. Mám závažnou omluvu: tenhle dospělý je ten nejlepší přítel, kterého na světě mám. Mám ještě jinou omluvu: tenhle dospělý dokáže všemu porozumět, dokonce i knížkám pro děti. A mám třetí omluvu: tenhle dospělý žije ve Francii, kde trpí hladem a zimou. Opravdu potřebuje utěšit. Jestli ani všechny tyto omluvy nestačí, pak chci tuto knihu věnovat dítěti, kterým tenhle dospělý kdysi byl. Všichni dospělí byli nejdřív dětmi. (Ale málokterý z nich si to pamatuje.) Opravuji tedy své věnování:

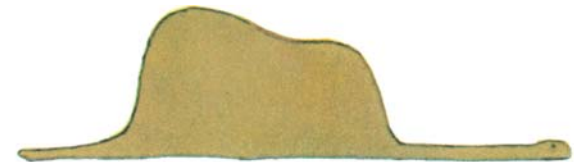
LÉONU WERTHOVI,
když byl malý chlapec.

Když mi bylo šest let, viděl jsem jednou, v knížce o pralese, která se jmenovala Příběhy ze života, nádherný obrázek. Představoval hroznýše královského, který polyká šelmu. Tady je ten obrázek překreslený.

V knize se říkalo: „Hroznější královští polykají svou kořist úplně celou, nežvýkají ji. Poté se už nemohou hýbat a následujících šest měsíců, po které tráví, prospí.“

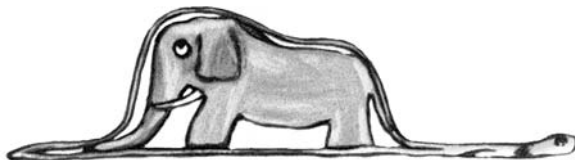
Hodně jsem tehdy o dobrodružstvích džungle přemýšlel a sám jsem pak pastelkou úspěšně nakreslil svůj první obrázek. Můj obrázek číslo 1. Vypadal takhle:

Ukázal jsem své veledílo dospělým a zeptal se jich, jestli mají z mé kresby strach.

Odpověděli mi: „Proč by se člověk bál klobouku?“

Můj obrázek nepředstavoval klobouk. Představoval hroznýše královského, který tráví slona. Nakreslil jsem tedy vnitřek hroznýše, aby tomu mohli porozumět i dospělí. Ti totiž neustále potřebují nějaká vysvětlení. Můj obrázek číslo 2 vypadal takhle:

Dospělí mi doporučili, abych se nezabýval kreslením hroznýšů, ať už otevřených nebo zavřených, a zajímal se spíš o zeměpis, dějepis, počty a gramatiku. A tak jsem se tedy ve věku šesti let vzdal velkolepé kariéry malíře. Odradil mě neúspěch mého obrázku číslo 1 a mého obrázku číslo 2. Dospělí nechápou nikdy nic sami od sebe a pro děti je únavné jim pořád a pořád něco vysvětlovat.

Musel jsem si tudíž vybrat jiné povolání a naučil jsem se řídit letadlo. Létal jsem skoro po celém světě. A zeměpis, to musím připustit, mi mnohokrát dobře posloužil. Na první pohled jsem dokázal rozeznat Čínu od Arizony. Když člověk v noci zabloudí, je to velice užitečné.

A tak jsem měl během svého života spoustu příležitostí potkat spoustu seriózních lidí. Hodně jsem mezi dospělými pobýval. Poznal jsem je docela zblízka. Moje mínění o nich to ale příliš nevylepšilo.

Když jsem narazil na takového, který mi připadal trochu bystrý, provedl jsem na něm pokus se svým obrázkem číslo 1, který jsem měl

stále schovaný. Chtěl jsem vědět, jestli je opravdu chápavý. Ale vždycky mi odpověděl: „To je klobouk.“ A tak jsem s ním už nemluvil ani o hroznýších ani o pralesích ani o hvězdách. Snažil jsem se mu přizpůsobit. Mluvil jsem s ním o bridži, o golfu, o politice a o kravatách. A dospělý byl velmi spokojený, že poznal tak rozumného člověka...

II

A tak jsem žil sám a neměl jsem nikoho, s kým bych si mohl doopravdy promluvit, dokud se mi jednou, před šesti lety, v saharské poušti neporouchalo letadlo. Něco se rozbilo v motoru. A jelikož jsem s sebou neměl ani opraváře, ani cestující, chystal jsem se, že se náročnou opravu pokusím zvládnout úplně sám. Byla to pro mě otázka života a smrti. Pitné vody jsem měl sotva na týden.

Usnul jsem tedy prvního večera na písku tisíc mil daleko od jakékoli obydlené země. Byl jsem mnohem osamocenější než trosečník na voru uprostřed oceánu. Dovedete si proto představit, jaké bylo mé překvapení, když mě na rozbřesku probudil zvláštní hlásek. Říkal:

„Prosím vás... nakresli mi ovečku!“

„Cože?“

„Nakresli mi ovečku...“

V mžiku jsem byl na nohou, jako by do mě uhodil blesk. Pořádně jsem si promnul oči. Pořádně jsem se podíval. A uviděl jsem toho

nejzvláštějšího človíčka, jak si mě s vážným výrazem prohlíží. Tohle je jeho nejvydařenější podobizna, jakou se mi později povedlo nakreslit. Ale můj obrázek samozřejmě není zdaleka tak úchvatný jako samotný model. Nemohu za to. Od kariéry malíře mě v šesti letech odradili dospělí, a já se nenaučil kreslit nic jiného než zavřené a otevřené hroznýše.

Zůstal jsem na to zjevení hledět v němém úžasu. Nezapomínejte, že jsem se nacházel na tisíc mil daleko od jakéhokoli obydleného kraje. Jenže ten můj človíček mi nepřipadal ani ztracený, ani mrtvý únavou, ani mrtvý hladem, ani mrtvý žízní, ani mrtvý strachem. Vůbec nevypadal jako dítě zbloudilé uprostřed pouště tisíc mil daleko od jakéhokoli obydleného kraje. Když se mi konečně podařilo promluvit, řekl jsem mu:

„Ale... co tady děláš?“

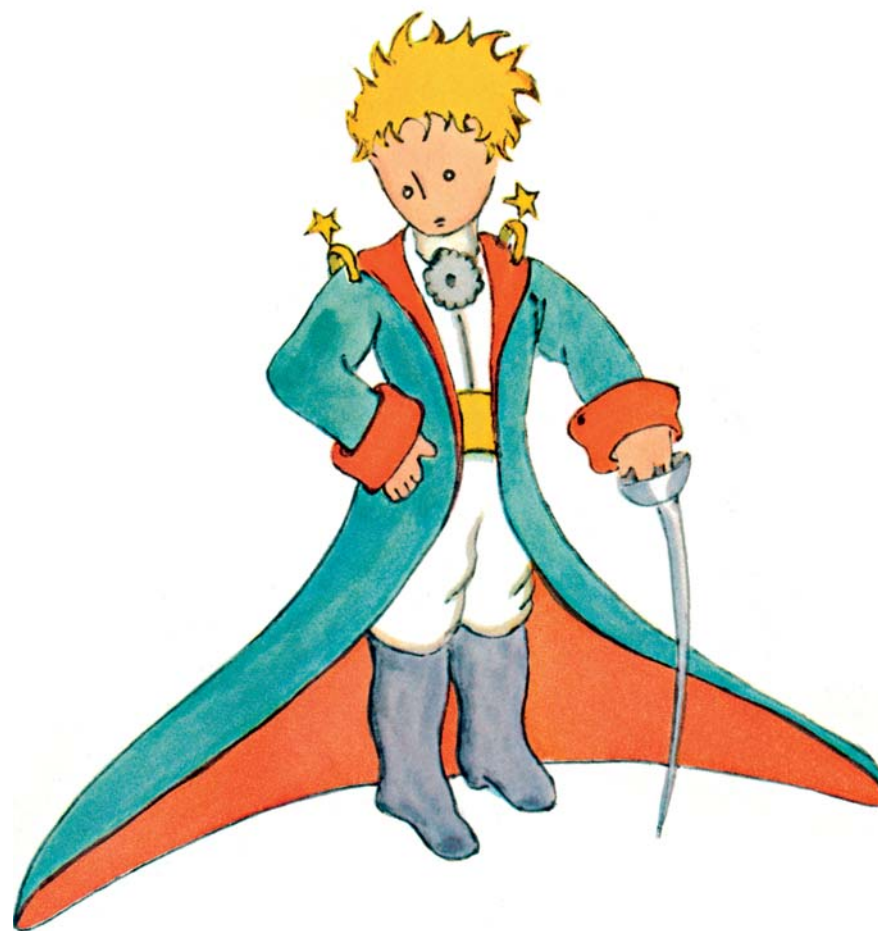
A on mi docela klidně, jako něco velice vážného, zopakoval:

„Prosím vás... nakreslí mi ovečku!“

Když na nás tajemství působí příliš mocně, neodvažujeme se neuposlechnout. Ať už mi to připadalo jakkoli nesmyslné – vždyť jsem se nacházel tisíc mil daleko od všech obydlených končin a v ohrožení života –, vytáhl jsem z kapsy list papíru a plnicí pero. Tu jsem si ale vzpomněl, že jsem studoval hlavně zeměpis, dějepis, počty a gramatiku, a řekl jsem človíčkovi (trošičku rozmrzele), že kreslit neumím. Odpověděl mi:

„To nevádí. Nakreslí mi ovečku.“

Jelikož jsem nikdy žádnou ovci nekreslil, vyvedl jsem pro něj jeden

Tohle je jeho nejvydařenější podobizna, jakou se mi později povedlo nakreslit.

z jediných dvou obrázků, kterých jsem byl schopen. A zmocnil se mě úžas, když jsem človíčka uslyšel, jak mi odpovídá:

„Ne! Ne! Nechci slona v hroznýšovi. Takový hroznýš je velice nebezpečný a slon je zase velice neskladný.

U mě doma je to úplně malé. Potřebuji ovečku. Nakresli mi ovečku.“

Tak jsem kreslil.

Díval se pozorně a pak řekl:

„Ne! Tahle je už moc nemocná. Udělej jinou.“

A já nakreslil:

Můj přítel se mile a shovívavě usmál:

„Vždyť vidíš sám... to není ovečka, to je beran. Má rohy...“

Znovu jsem tedy obrázek předělal.

Ale byl odmítnut stejně jako ty předchozí:

„Tahle je moc stará. Chci ovečku, která bude žít dlouho.“

A tehdy, protože už mi docházela trpělivost – spěchal jsem totiž, abych konečně začal s rozebíráním motoru –, jsem namáral tenhle obrázek:

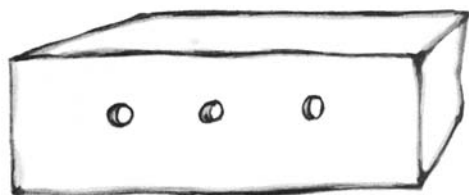
A zavrtěl jsem:

„Tohle je bedna. Ovce, kterou chceš, je uvnitř.“

Jaké ale bylo mé překvapení, když jsem uviděl, jak se tvář mého mladého soudce rozzářila:

„Právě takovou jsem chtěl! Myslíš, že tahle ovce potřebuje hodně trávy?“

12

„Proč?“

„Protože u mě doma je to úplně malé...“

„To bude určitě stačit. Dal jsem ti úplně malou ovečku.“

Sklonil hlavu nad obrázek:

„Zas tak malá není... A hele! Ona usnula...“

Tak takové bylo moje seznámení s malým princem.

III

Potřeboval jsem spoustu času, abych pochopil, odkud přišel. Malý princ mi kladl hodně otázek, ty mé jako by ale nikdy neslyšel. Až slova pronesená náhodou mi pozvolna všechno objasnila. Tak například, když poprvé spatřil moje letadlo (nebudu kreslit své letadlo, takový obrázek je pro mě moc složitý), zeptal se mě:

„Co je tohle za věc?“

„To není věc. To lítá. To je letadlo. To je moje letadlo.“

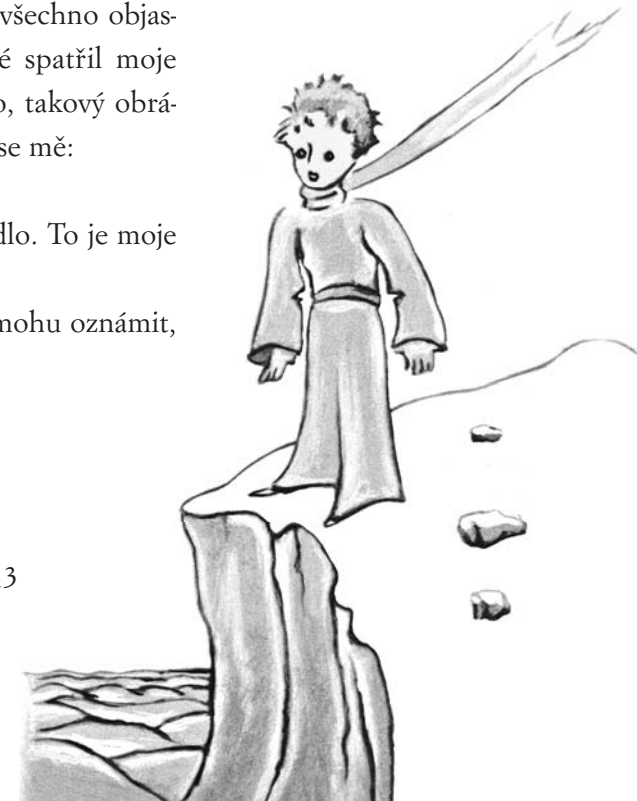
A byl jsem pyšný na to, že mu mohu oznámit, že létám. Tu zvolal:

„Cože! Ty jsi spadl z nebe!“

„Ano,“ utrousil jsem skromně.

„To je ale legrační!...“

13

A malý princ se rozesmál na celé kolo, což mě velice popudilo. Vymíňuji si, aby má neštěstí byla brána vážně. Poté dodal:

„Tak ty jsi taky přišel z nebe! Z které jsi planety?“

V tu chvíli jako by tajemství jeho přítomnosti pronikl paprsek světla a já na něj uhodil:

„Takže ty jsi z jiné planety?“

Ale on mi neodpověděl. S pohledem upřeným na mé letadlo zlehka vrtěl hlavou:

„Pravda je, že na tomhle jsi nijak zvlášť zdaleka přiletět nemohl...“

A pohroužil se do snění, které trvalo dlouho. Potom z kapsy vytáhl mou ovečku a oddal se rozjímání o svém pokladu.

Dovedete si představit, jak mi tahle neurčitá narážka na „jiné planety“ mohla vrtat hlavou. Pokoušel jsem se o tom tedy dozvědět víc:

„Odkud pocházíš, ty můj človíčku? Kde je to tvé »doma«? Kam chceš odnést mou ovečku?“

Po chvílce tichého přemítání mi odpověděl:

„Dobré je, že v té bedýnce, cos mi dal, může v noci přebývat.“

„No ovšem. A jestli budeš hodný, dám ti ještě provaz, abys ji přes den mohl přivázat. A kolík.“

Můj návrh, jak se zdálo, malého prince pohoršil.

„Přivázat? To je ale divný nápad!“

„Ale jestli ji nepřivážeš, půjde si, kam bude chtít, a ztratí se.“

Malý princ na planetce B 612.

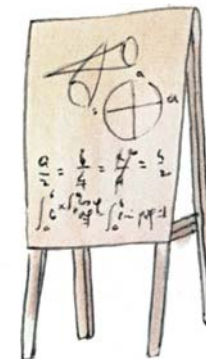
A můj přítel zase vybuchl smíchy:
 „Ale kam by podle tebe měla jít?“
 „Kamkoli. Přímo před sebe...“
 Na to malý princ vážně poznamenal:
 „To nevádí, u mě doma je to tak malé!“
 A snad trochu teskně dodal:
 „Přímo před sebe člověk daleko nedojde...“

IV

Takto jsem se dozvěděl druhou velice důležitou věc: totiž že planeta, odkud pocházel, byla sotva větší než dům!

To mě nemohlo nijak zvlášť udivit. Věděl jsem přece, že kromě velikých planet jako Země, Jupiter, Mars, Venuše, které dostaly jména, existují ještě stovky dalších, které jsou někdy tak malinké, že je sotva můžeme spatřit dalekohledem. Když nějaký astronom některou z nich objeví, pojmenuje ji číslem. Nazve ji například „Planetka 325“.

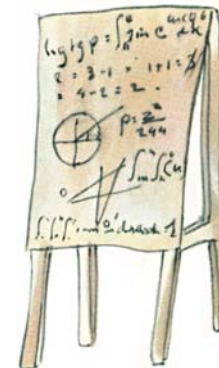

Mám vážné důvody se domnívat, že planeta, ze které malý princ pocházel, je planetka B 612. Tato planetka byla dalekohledem spatřena jen jedinkrát, a to roku 1909 jedním tureckým astronomem.

Svůj objev tehdy slavně předvedl na jednom mezinárodním astronomickém kongresu. Ale kvůli jeho oblečení mu nikdo nevěřil. Dospělí jsou už takoví.

Reputace planetky B 612 byla ale naštěstí zachráněna, když jeden turecký diktátor svému lidu pod trestem smrti přikázal, aby se oblékal po evropsku. V roce 1920 astronom svou demonstraci zopakoval ve velice elegantním úboru. A tentokrát s ním byli všichni zajedno.

Jestliže vám tu o planetce B 612 vypravím takové podrobnosti a svěřuji vám její číslo, je to kvůli dospělým. Dospělí čísla milují. Když jim vykládáte o novém příteli, nikdy se vás neptají na to podstatné. Nikdy od nich neuslyšíte: „Jak zní jeho hlas? Jaké hry má nejraději? Sbírá motýly?“ Ptají se vás: „Kolik je mu let? Kolik má bratrů? Kolik váží? Kolik vydělává jeho otec?“ Teprve pak se domnívají, že ho znají.

Když dospělým řeknete: „Viděl jsem krásný dům z růžových cihel, s muškáty v oknech a holuby na střeše...“, nedokážou si ten dům představit. Musí se jim říct: „Viděl jsem dům za sto tisíc franků.“ Pak teprve zvolají: „No to je pěkné!“

A tak když prohlásíte: „Důkazem toho, že malý princ existoval, je to, že byl okouzlující, že se smál a že chtěl ovečku. Když někdo chce ovečku, dokazuje to, že existuje“, pokrčí jen rameny a budou s vámi jednat jako s dítětem! Zato když jim oznámíte: „Planeta, odkud pocházel, je planetka B 612“, pak je přesvědčíte a dají vám už se svými otázkami pokoj. Jsou už takoví. Nesmíme se proto na ně zlobit. Děti musejí být k dospělým velice shovívavé.

Zato nám, kdo rozumíme životu, jsou čísla samozřejmě jen pro smích! Byl bych tento příběh rád začal na způsob pohádek. Byl bych rád řekl:

„Byl jednou jeden malý princ, který bydlel na planetě sotva větší, než byl sám, a který potřeboval přítele...“ Těm, kdo rozumějí životu, by to přišlo mnohem pravdivější.

Nechci totiž, aby lidé moji knihu brali na lehkou váhu. Když vyprávím tyto vzpomínky, jímá mě obrovský smutek. Už je to šest let, co můj přítel se svou ovečkou odešel. Jestliže se jej zde pokouším vylíčit, dělám to proto, abych na něj nezapomněl. Je smutné zapomenout na přítele. Každý přítele neměl. Nakonec bych ještě mohl dopadnout jako dospělí, kteří se nezajímají o nic jiného než o čísla. I proto jsem si tedy koupil krabici barev a pastelky. Je to dřina, pouštět se znovu do kreslení v mém věku, jestliže to jediné, o čem člověk kdy pokusil – a to ještě

když mu bylo šest let –, byli otevřený a zavřený hroznýš! Ovšemže se budu snažit vypočítat ho co možná nejvěrněji. Nejsem si ale docela jist, že se mi to podaří. Jeden obrázek ujde, a druhý už má do věrnosti daleko. Také mi pokaždé nevychází výška postavy. Tady je malý princ příliš velký. Tamhle je zase příliš malý. Váhám, i pokud jde o barvu jeho oblečení. Zkousím to tedy, jak umím, s výsledkem jednou lepším, jindy horším. Budu se ostatně mýlit i v některých důležitějších detailech. Za to ale opravdu nemohu. Můj přítel totiž nikdy nic nevysvětloval. Možná si myslel, že jsem jako on. Ale já ovce skrz bedýnky bohužel vidět neumím. Možná jsem trochu jako dospělí. Nejspíš jsem zestárl.

V

Každý den jsem se dozvídal něco o jeho planetě, o odjezdu, o cestě. Přicházelo to ponenáhlu spolu s úvahami, jimiž se právě obíral. Třetího dne jsem se takto seznámil s onou strašlivou pohromou baobabů.

I tentokrát to bylo díky ovečce, neboť malý princ se mě náhle, jako by se jej zmocnila vážná pochybnost, zeptal:

„Je to přece pravda, že ovce žerou keře?“

„Ano. To je pravda.“

„Ach! To jsem rád!“

Nepochopil jsem, proč je tak důležité, aby ovce žraly keře. Ale malý princ dodal:

„To znamená, že žerou také baobaby?“

Upozornil jsem malého prince, že baobaby nejsou keře, ale stromy veliké jako kostely, a že i kdyby s sebou vzal celé stádo slonů, nedokázalo by si to stádo poradit ani s jediným baobabem.

Představa stáda slonů malého prince rozesmála:

„Museli by se postavit jeden na druhého...“

Ale moudře poznamenal:

„Baobaby jsou ale nejdřív malé a teprve pak vyrostou.“

„Přesně tak! Ale proč chceš, aby tvé ovce žraly malé baobaby?“

Odpověděl mi: „To je přece jasné!“, jako by šlo o nějakou samozřejmost. A já musel zapojit všechn svůj důmysl, abych tu záhadu pochopil.

A skutečně, tak jako na všech planetách byly totiž i na planetě malého prince užitečné rostliny i škodlivé býlí. A tudíž užitečná semena užitečných rostlin a škodlivá semena škodlivého býlí. Ale semena jsou neviditelná. Spí si v skrytu země, dokud některé z nich z rozmaru nenapadne se probudit. Tu se protáhne a zprvu nesměle vyrazí ke

slunci půvabný neškodný výhonek. Když je to výhonek ředkvičky nebo růže, můžeme jej nechat růst, jak se mu zlíbí. Škodlivé býlí je ale třeba vytrhnout, hned jak je rozpoznáme. A na planetě malého prince byla semena vsutku strašná... byla to semena baobabů. Půda planety jimi

byla zamořena. Nu a takového baobabu, jestliže se do toho pustíme příliš pozdě, se už nikdy nezbavíme. Zaplaví celou planetu. Prodělává ji svými kořeny. A pokud je planeta příliš malá a baobabů příliš mnoho, roztrhají ji na kusy.

„Je to věc kázně,“ svěřoval mi později malý princ. „Když člověk skončí ranní očistu, je třeba pečlivě provést očistu planety. Je třeba se

přinutit pravidelně baobaby vytrhávat, jakmile je člověk rozliší od růží, kterým se hodně podobají, když jsou ještě velmi mladé. Je to sice práce velmi nudná, ale velice snadná.“

A jednoho dne mi poradil, abych se snažil namalovat opravdu pěkný obrázek, aby si to děti u mě doma dobře zapamatovaly. „Jestli budou jednou cestovat,“ říkal mi, „může se jim to hodit. Někdy se nic nestane, když člověk svou práci odloží na později. Ale když jde o baobaby, je to vždycky pohroma. Znal jsem planetu, kterou obýval jeden lenoch. Opomenul tři keře...“

A tak jsem tu planetu podle návodu malého prince nakreslil. Osobně poučuji velice nerad. Ale nebezpečí baobabů je tak málo známé a rizika, která hrozí tomu, kdo by zabloudil na nějakou planetku, tak značná, že své zábrany pro jednou odložím. Pravím: „Děti! Dávejte pozor na baobaby!“ S tímhle obrázkem jsem si dal tolik práce proto, abych své přátele varoval před nebezpečím, které jim, stejně jako mně, již tak dlouho hrozí, aniž by o tom měli potuchy. Ponaučení, které jsem jim dával, za tu námahu rozhodně stálo. Možná si pomyslíte: „Proč nejsou v téhle knížce další podobně velkolepé kresby, jako je tenhle obrázek baobabů?“ Odpověď je úplně prostá: snažil jsem se, ale uspět jsem prostě nemohl. Když jsem kreslil baobaby, pobízelo mě pocít naléhavosti.

Baobaby.

Poznámka vydavatele

Nové české vydání se od předchozích liší hned v několika ohledech. Naše ediční zpracování je jediným českým vydáním, které co možná nejpřesněji odráží původní podobu, v jaké *Malý princ* spatřil světlo světa v době autorova života. Prvotní vydání, a to jak anglická, tak i francouzská verze, vyšlo nedlouho před autorovou smrtí v roce 1943 v New Yorku, kde Antoine de Saint-Exupéry trávil poslední roky života. Americké vydání z roku 1943, které autor světil americkému vydavatelství Reynal & Hitchcock, lze tak považovat za jediné, které vzniklo v součinnosti s autorem, které autor odsouhlasil a jež tak je plně v souladu s jeho přáním, představami a uměleckými záměry.

Ve Francii vyšel *Malý princ* poprvé v roce 1945. Vydavatelství Gallimard však tehdy nemělo k dispozici originální autorovy akvarely a bylo nuceno pro vyhotovení předlohy pro tisk použít existující vydání knihy. Tehdejší reprodukční technologie byly ovšem omezené, a tak francouzský vydavatel obrázky vyretušoval, jemnější odstíny barev místy poněkud nepřirozeně oživil, ten či onen detail zvýraznil, ba přímo „domaloval“. Odlišnosti mezi původním newyorským vydáním a francouzským vydáním z roku 1945, které se stalo základem pro veškerá další vydání *Malého prince* téměř na celém světě (včetně vydání českých), nejsou sice příliš výrazné, jsou patrné spíše v barvách a v detailech, přesto představují určitý nežádoucí odklon od autorova originálního díla.

Situace se změnila až koncem 20. století, kdy se Gallimard rozhodl připravit nové vydání *Malého prince* podle původního amerického vydání. Tato změna je patrná i v novějších vydáních českých. Přesto jsou dosavadní české edice autorově původní koncepci vzdáleny.

Toto vydání tedy představuje první pokus o co možná nejvěrnější přiblížení originálu. Nejenže vycházíme z původní podoby ilustrací z amerického vydání z roku 1943, ale snažili jsme se také dostat celkové povaze díla. Proto jsme se rozhodli zachovat prvotní grafickou úpravu knihy tak, jak ji v souladu s autorovými instrukcemi vytvořil americký vydavatel. A tak ačkoli je formát našeho vydání zhruba o deset procent menší, dodrželi jsme přesně poměr velikostí stran, umístění sazebního obrazce na stránce a především jsme co možná nejvěrněji zachovali rozmístění ilustrací na jednotlivých stranách. Umístění akvarelů není totiž nahodilé! Z hlediska celkového vyznění a významu *Malého prince* je dokonce klíčové.

Jak ukazují badatelé, kteří se dílem zabývali, Exupéry přikládal velikosti a postavení obrázků na stránkách knihy mimořádný význam. Obrazová složka díla byla pro něj dokonce natolik důležitá, že někteří z nich dospěli k závěru, že *Malý princ* není klasickou ilustrovanou knížkou, nýbrž že jádro zde tvoří obrázky a text slouží jako jejich ilustrace. Jistě ne náhodou je na samém počátku první kapitoly obrázek, a nikoli text. Pokud jde o malého prince, o tom, jak vypadal, se z textu nedozvíme prakticky nic, představu o jeho podobě si můžeme udělat pouze na základě jeho vyobrazení (na str. 11 původního i našeho vydání). Autor na mnoha místech odkazuje na své obrázky – kreslení a malování je pro vypravěče, který chtěl být malířem, i pro prince samotného, jenž vypravěče žádá, aby mu „nakreslil“ a tím vlastně stvořil ovečku, čímsi podstatným a závažným. Jak uvádí Laurent de Galembert v knize *Velikost Malého prince*: „... text je jakoby redukován na glosu a komentář k obrázkům... Text odkazuje k obrázkům dokonce ještě předtím, než odkazuje na skutečnost. A tak si malý princ odnáší kresbu své ovečky, jako by to byla ovečka skutečná: kresba nahrazuje skutečnost.“*

* Laurent de Galembert: *La Grandeur du Petit Prince* (Paříž: Editions Le Manuscrit/Manuscrit.com, 2002), s. 41.

Připomeňme si, co Antoine de Saint-Exupéry kladl na srdce svému americkému literárnímu agentovi Maximilianu Beckerovi, jehož pověřil jednáním s vydavatelem:

„Když jsem mu svěřil své kresby, řekl jsem mu: ‚Trvám na tom, že před započítím veškerých prací sám rozhodnu o: a) umístění obrázků, b) jejich poměrné velikosti, c) výběru obrázků, které mají vytištěny v barvě, d) připojení textů k obrázkům.‘“*

Zdá se nanejvýš pravděpodobné (a dochované autorovy rukopisy uložené v Pierpont Morgan Library to dokládají), že autor měl jasnou představu nejen o tom, na jaké místo jeden každý obrázek patří, jak má být velký, nýbrž i tom, v jaké vzdálenosti od textu a v jakém postavení vůči dalším obrázkům na protilehlé stránce** se má nacházet, ba dokonce i to, zda má přesahovat vně sazebního obrazce do okrajů či nikoli – zkrátka o celé vizuální podobě díla.

S naším vydáním, které autorův záměr a jeho umělecké pojetí bere zcela vážně, se tak nyní českému čtenáři poprvé dostává do rukou kniha, která mu umožní, aby objevoval nové významy díla, které mu dosud zůstávaly utajeny.***

* Alban Cerisier (ed.): *Il était une fois... Le Petit Prince* (Paříž: Gallimard, 2006), s. 230.

** O promyšlené kompozici protilehlých stran, pojatých jako jeden grafický celek, svědčí například dvoustrana 16 a 17, kde „černobílý“ astronom na sudé straně hledí dalekohledem „skrze text“, za nímž zpozoruje novou hvězdu, která jej opticky propojuje s „barevným“ hvězdářem na straně liché.

*** Zájemce o hlubší pochopení interakce mezi textem a obrázky odkazujeme na psychoanalytickou studii Colette Branchuové. Viz Colette Branchu: *Archéo-analyse de l'oeuvre: Le Petit Prince* (disertační práce, Universita Paul Valéry – Montpellier III, 2011)

Poznámka k překladu

Exupéryho styl, ačkoli může na první pohled působit jako docela prosté vyprávění, vykazuje řadu osobitých rysů a zvláštností, a překladatel, pokud chce dostát své úloze a věrně dílo přetlumočit, aniž by v zájmu věrnosti musel obětovat krásu, nebo se naopak ve jménu krásy musel zříci věrnosti, se při překladu *Malého prince* nutně potýká s nejedním překladatelským úskalím a dilematem. Jelikož na tomto místě není prostor pro zevrubnější analýzu, uvedme pouze dva příklady. Českému uchu, uvyklému požadavku slohové pestrosti coby téměř závaznému normativu, může znít jaksí nelibě, nebo přinejmenším nezvykle, když se na ploše jedné strany – zvlášť v knížce považované za „dětskou“ – opakuje dvakrát nebo i vícekrát totéž slovo, které, jak se může zdát, by bylo možno snadno nahradit synonymním výrazem. Prostou náhradou v zájmu „jazykové pestrosti“ bychom však text naopak ochudili – autor se k opakování uchyluje zcela záměrně, aby docílil účinku jisté naléhavosti a důrazu. Jiný příklad. První slova, která vypravěč z úst malého prince vyslechne, znějí takto: „Prosím Vás... nakresli mi ovečku!“ Malý princ tedy v jedné větě vypravěči vyká i tyká zároveň. Tento rozpor, jakkoli nezvykle zní, není radno v překladu potlačit (což učinili autoři předchozích českých překladů), neboť má své opodstatnění v logice textu a osobnosti samotného protagonisty. Tyto a podobné příklady, kterých je ve vyprávění vícero, vnímá i francouzský mluvčí jako cosi zvláštního, jako něco, co jej zarazí a přiměje k hlubšímu zamyšlení nad významem. Pokud překladatel podobné zdánlivé „neladnosti“ zcela uhladí a „znormalizuje“, riskuje, že výsledkem jeho práce bude ochuzení originálního díla. Ještě více by se ovšem autorově záměru zpronevěřil, pokud by se například snažil překlad příliš přizpůsobovat na míru dětskému čtenáři. Otázka, zda a do

jaké míry je *Malý princ* určen dětem, respektive dospělým, zůstane navždy nerozsouzena, není však sporu o tom, že je určen přinejmenším *také* dospělému čtenáři. Podle našeho skromného názoru celkový význam a smysl knížky může plně ocenit pouze člověk, který dosáhl dospělosti nebo alespoň určité citové zralosti.

Nový český překlad – v míře možná větší než překlady předchozí – ctí originální poetiku díla, přičemž se snaží vyvarovat jakékoli umělé poetizace, která dílu není vlastní, a pokouší se v nejlepší smyslu slova v pokoře „sloužit“ originálu. Věrnost a krása se ovšem (v tomto případě) nevylučují, a proto věříme, že nový český háv nesmrtelného *Malého prince* se bude těšit přízni čtenářské veřejnosti.

Antoine de Saint-Exupéry

MALÝ PRINC

Z francouzského originálu *Le Petit Prince*,
vydaného nakladatelstvím Reynal & Hitchcock
v New Yorku roku 1943,
přeložila Olga Sixtová.

Úprava obrázků Blanka Brixová.

Vydalo nakladatelství Rybka Publishers, V Jirchářích 6,
110 00, v Praze v lednu roku 2015.

www.rybkapub.cz